КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з навчальної роботи
Володимир ПАСЬКО
«30» 08 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЇ ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

для студентів

галузь знань **10 Природничі науки**
спеціальність **106 Географія**
освітній рівень **магістр**
освітня програма **Економічна та соціальна географія**
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання	**денна**
Навчальний рік	**2024/2025**
Семестр	**1**
Кількість кредитів ECTS	**6**
Мова викладання, навчання та оцінювання	**українська**
Форма заключного контролю	**іспит**

Викладачі:
Провотар Наталія Іванівна, *кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії, доцент*

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____(_____) «__»___ 20__р.

на 20__/20__ н.р. _____(_____) «__»___ 20__р.

КИЇВ – 2024

Розробник: **Провотар Наталія Іванівна**, *кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії, доцент*

ЗАТВЕРДЖЕНО
«28» 06 2024 року
Завідувач кафедри економічної та соціальної географії
_____ професор Костянтин МЕЗЕНЦЕВ

Протокол № 11 від «28» 06 2024 року

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол № 7 від «30» 08 2024 року
Голова науково-методичної комісії _____ доцент Наталія КОРОГОДА

«30» 08 2024 року

ВСТУП

Мета дисципліни – сформувати у студентів здатність розв'язувати складні задачі та проблеми соціально-економічного розвитку міст та регіонів з використанням сучасних концепцій просторового розвитку, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері міського і регіонального розвитку та оптимізації просторової організації, проводити дослідження та здійснювати інновації за невизначених умов і вимог.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни.

Для успішного оволодіння знаннями з дисципліни «Теорії просторової організації» студенти повинні:

мати базові знання теоретичних та методичних основ суспільної географії;

вміти аналізувати економічні та соціальні процеси в суспільстві, виявляти їх особливості, причини та оцінювати наслідки економічних, соціальних та екологічних проблем у регіонах;

володіти сучасними кількісними і якісними методами досліджень, вміти їх застосовувати у науково-дослідницькій діяльності.

3. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Теорії просторової організації» є складовою освітньо-наукової програми «Економічна та соціальна географія» підготовки фахівців за освітнім рівнем «магістр» у галузі знань 10 Природничі науки за спеціальністю 106 Географія. Дисципліна «Теорії просторової організації» є обов'язковою і викладається студентам у 1 семестрі в обсязі 6 кредитів ECTS. Дана навчальна дисципліна присвячена вивченню сучасних теорій і концепцій просторової організації, зокрема концепцій регіоналізації простору, концепцій поляризації простору, концепцій кластерно-мережевої організації простору та концепцій перцепції простору.

4. Завдання (навчальні цілі) вивчення дисципліни:

- ознайомлення студентів із сучасними теоріями і концепціями просторової організації (ЗК 2);
- формування у студентів вмінь застосовувати сучасні знання теорій і концепцій просторової організації для дослідження суспільно-просторових систем на різних рівнях просторової організації, самостійно визначати актуальні аспекти прикладних напрямів суспільно-географічних досліджень, здатності критично оцінювати ключові тренди перебігу суспільно-географічних процесів з точки зору формування нових напрямів наукових досліджень та отримання нових знань (СК 1, СК 10, СК 11);
- формування у студентів здатності до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері міського та регіонального розвитку і планування територій для забезпечення сталого розвитку міст і регіонів (СК 2);
- формування у студентів вмінь працювати у міжнародних дослідницьких колективах у сфері професійної діяльності (ЗК 7).

4. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність*)		Форми викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1	**Знати сучасні концепції просторового розвитку**, зокрема:			
1.1	сутність полімасштабності просторового розвитку	*Лекції, семінарські заняття, самостійна робота*	*Відповіді та доповнення на семінарських заняттях, виконання творчих індивідуальних робіт, тематичні контрольні роботи, іспит*	*5%*
1.2	сучасні концепції регіоналізації простору	*Лекції, семінарські заняття, самостійна робота*		*5%*
1.3	сутність нерівномірності просторового розвитку	*Лекції, семінарські заняття, самостійна робота*		*5%*
1.4	сучасні концепції поляризації простору	*Лекції, семінарські заняття, самостійна робота*		*5%*
1.5	сутність комплексності просторового розвитку	*Лекції, семінарські заняття, самостійна робота*		*5%*
1.6	сучасні концепцій кластерно-мережевої організації простору	*Лекції, семінарські заняття, самостійна робота*		*5%*
1.7	сутність суб'єктивного сприйняття простору	*Лекції, семінарські заняття, самостійна робота*		*5%*
1.8	сучасні концепції перцепції простору	*Лекції, семінарські заняття, самостійна робота*		*5%*
2	**Застосовувати теоретичні фахові знання у практичних ситуаціях**, зокрема:			
2.1	застосовувати на практиці методичні основи сучасних концептів просторової організації	*Лекції, семінарські заняття, самостійна робота*	*Відповіді та доповнення на семінарських заняттях,*	*до 40%*
2.2	оцінювати нерівномірність просторового	*Лекція,*		

	розвитку міст та регіонів	*семінарські заняття, самостійна робота*	*виконання творчих індивідуальних робіт, тематичні контрольні роботи, іспит*	
2.3	оцінювати комплексність просторового розвитку міст та регіонів	*Лекція, семінарські заняття, самостійна робота*		
2.4	розробляти стратегії розвитку міст та регіонів з використанням засад сучасних концепцій просторового розвитку	*Лекції, семінарські заняття, самостійна робота*		
3.	**Комунікація**			
3.1	вироблення у студентів комунікативних навичок, практичних навичок щодо спілкування з фахівцями та експертами з розвитку міст і регіонів та регіональної економіки, у тому числі в міжнародному контексті, пошуку компромісних рішень	*Семінарські заняття, вирішення конкретних задач та ситуацій*	*Відповіді та доповнення на семінарських заняттях, виконання індивідуальних творчих завдань, іспит*	*до 10%*
4.	**Автономність та відповідальність**			
4.1	розуміння особистої відповідальності за професійні та управлінські рішення у сфері розвитку міст та регіонів, управління регіональним розвитком	*Семінарські заняття, дискусія, вирішення конкретних задач та ситуацій*	*Відповіді та доповнення на семінарських заняттях, виконання індивідуальних творчих завдань, тематичні контрольні роботи, іспит*	*до 10%*

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни / Програмні результати навчання	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8
Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації (ПР01)	+	+	+	+	+	+	+	+
Формулювати наукові гіпотези, визначати актуальні аспекти у фундаментальних і прикладних напрямах досліджень, розробляти та управляти проєктами у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку (ПР14)								
Самостійно оцінювати ключові тренди розвитку природно- і суспільно-географічних процесів для формування нових напрямів наукових досліджень (ПР15)								

Результати навчання дисципліни / Програмні результати навчання	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	4.1
Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації (ПР01)	+	+	+	+		+
Формулювати наукові гіпотези, визначати актуальні аспекти у фундаментальних і прикладних напрямах досліджень, розробляти та управляти проєктами у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку (ПР14)	+	+	+	+		+
Самостійно оцінювати ключові тренди розвитку природно- і суспільно-географічних процесів для формування нових напрямів наукових досліджень (ПР15)	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки:

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами виступів на семінарах, написання письмових тематичних контрольних робіт, іспиту.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

результати навчання – 1.1 – 1.8 (знання) – до 5% за кожний;
результати навчання – 2.1-2.4 (вміння) – до 40%;
результати навчання – 3 (комунікація) – до 10%;
результати навчання – 4 (автономність та відповідальність) – до 10%.

7.1. Форми оцінювання студентів

У курсі передбачено 2 змістові частини. Заняття проводяться у формі лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна іспитом.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні роботи на семінарських заняттях, виконанні творчих індивідуальних завдань та виконанні тематичних контрольних робіт.

Організація оцінювання: Робота на семінарських заняттях оцінюється по виконанню, відповідно до графіка проведення семінарських занять. Тематичні контрольні роботи проводяться у тестовій формі.

Умови допуску до іспиту: рекомендований мінімум для допуску до іспиту – 36 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (*рекомендований мінімум*) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до іспиту є написання рефератів за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту проводиться в письмовому форматі. Максимальна кількість балів під час іспиту – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 *(60% максимальної кількості балів, відведених на іспит)*.

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом ректора № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.2. Шкала відповідності оцінок

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою
Відмінно	90-100
Добре	75-89
Задовільно	60-74
Незадовільно	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин		
	лекції	семінар-ські заняття	самостійна робота
Змістова частина 1. ***Сучасні концепції регіоналізації та поляризації простору***			
Тема 1. Концептуалізація просторового розвитку	2	2	10
Тема 2. Полімасштабність просторового розвитку. Концепції регіоналізації простору	6	2	28
Тема 3. Комплексність просторового розвитку. Концепції кластерно-мережевої організації простору	6	3	27
Змістова частина 2. ***Сучасні концепції нерівномірності просторового розвитку та перцепції простору***			
Тема 4. Нерівномірність просторового розвитку. Концепції поляризації простору	6	3	27
Тема 5. Суб'єктивність сприйняття простору. Концепції перцепції простору	6	2	28
*Тема 6. С*успільно-просторова нерівність регіонального розвитку	2	2	15
Разом	**28**	**14**	**135**

Загальний обсяг – ***180 год.,*** в тому числі:

лекції – ***28 год.***

семінарські заняття – ***14 год.***

консультації – ***3 год.***

самостійна робота – ***135 год.***

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Шаблій О.І. Основи суспільної географії: Підручник. Львів, 2012. 296 с.
2. Мезенцев К.В., Підгрушний Г.П., Мезенцева (Провотар) Н.І. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність та поляризація: Монографія. Київ, 2014. 132 с.
3. Мезенцева (Провотар) Н.І., Мезенцев К.В. Науково-дослідницький практикум з суспільної географії: Навчально-методичне видання. Київ, 2014. 47 с.
4. Формування метрополісних регіонів України: досвід Києва: Монографія / за ред. Г. Підгрушного та Н. Провотар. Київ, 2023. 209 с.

Додаткова:

1. Барановський М.О. Наукові засади суспільно-географічного вивчення сільських депресивних територій України. Ніжин, 2009.396 с.
2. Гродзинський М.Д. Безрегіональність. Київський географічний щорічник, 2003, Вип. 3. С. 138-146.
3. Гукалова І.В. Якість життя населення України: суспільно-географічна концептуалізація: Монографія. Київ, 2009. 346 с.
4. Запотоцький С.П. Регіональна конкурентоспроможність: Суспільно-географічні засади формування: Монографія. Київ, 2012. 424 с.
5. Маруняк Є.О. Глобалізація та її вплив на розвиток регіонів України. Київ, 2007. 224 с.
6. Мезенцев К.В. Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку: Монографія. Київ, 2005. 253 с.
7. Нємець К.А., Нємець Л.М. Просторовий аналіз у суспільній географії: нові підходи, методи, моделі: Монографія. Харків, 2013. 225 с.
8. Олійник Я.Б., Гнатюк О.М. Територіальна ідентичність населення Подільського регіону: Монографія. Київ, 2017. 223 с.
9. Олійник Я.Б., Степаненко А.В Теоретичні основи розміщення продуктивних сил і регіональної економіки. Київ, 2011.
10. Пилипенко І.О. Суспільно-географічна периферія: концепція, параметризація і делімітація: Монографія. Херсон, 2015. 264 с.
11. Підгрушний Г.П. Промисловість і регіональний розвиток України: Монографія. Київ, 2009. 300 с.
12. Підгрушний Г.П., Провотар Н.І., Дудін В.С. Просторові особливості розвитку Київського метрополісного регіону: виміри поліцентричності. Український географічний журнал. 2023. № 1. С. 23-34.
13. Регіональна економіка: Навчальний посібник / За ред. Я.Б. Олійника. Київ, 2008. 444 с.
14. Регіональна економіка: Навчальний посібник / За ред. І.В. Тараненко. Київ, 2013. 305 с.
15. Савченко В. Ф. Регіональна економіка : Навчальний посібник. Київ, 2012. 339 с.
16. Смаль В.В. Трансформація господарства постіндустріальних країн: наукові засади суспільно-географічного дослідження. Київ, 2011. 370 с.
17. Сонько С.П. Просторовий розвиток соціо-природних систем: шлях до нової парадигми: Монографія. Київ, 2003. 287 с.
18. Соціальна географія: Підручник. За ред. Л. Нємець, К. Мезенцева. Київ, 2019. 304 с.
19. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії: Навчальний посібник. Одеса, 2001. 560 с.
20. Флорида Р. Homo creatives. Як новий клас завойовує світ. Київ, 2018. 432 с.
21. Флорида Р. Криза урбанізму. Чому міста роблять нас нещасними. Київ, 2019. 320 с.
22. Шаблій О.І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії: Монографія. Львів, 2001. 744 с.
23. Florida R. Cities and the creative class. New-York-London: Routledge. 2001. 198 p.
24. Harvey D. Spaces of neoliberalization: towards a theory of uneven geographical development. Hettner-Lectures 2004. Vol. 8. Wiesbaden: Franz Steiner Verlag, 2005. 132 p.

25. Perroux F. Note on the Concept of Growth Poles. Regional Economics: Theory and Practice. NY: The Free Press, 1970. P. 93-103.
26. Porter M.E. Clusters and competition: new agendas for companies, governments and institutions. On Competition / Ed. by Porter M.E. Boston: Harvard Business School Press. 1998. P. 197-287.
27. Sassen S. The Global City: New York, London, Tokyo. Princeton, NJ: Princeton University Press. 1991. 412 p.
28. Sassen S. Reading the city in a global digital age: The limits of topographic representation. Cities in Globalization: Practices, policies and theories / Ed. by Taylor P.J., Derudder B., Saey P., Witlox F. London: Routledge. 2007. P. 13-248.
29. Scott A.J. (ed.) Global City-Regions: Trends, Theory, Policy. Oxford: Oxford University Press. 2001. 488 p.
30. Taylor P.J. World City Network: Global Urban Analysis. London: Routledge. 2004. 241 p.